

kar se da dobro pripraviti na to, kar jih čaka po študiju. Študij je na glasbenih akademijah lahko zelo idealističen, ko pa ga študenti končajo, so presenečeni, kako deluje glasbeni svet. Tudi meni se je to zgodilo."

Zadnja leta je položaj pri nas še bolj skrb zbujajoč, kar zadeva sodobno glasbo. Ukinjajo specializirane cikle, kot so bili Predihano, Chorégie - Carmina Slovenica, festival Slowind, skladatelj in interpret sodobne glasbe pa imamo veliko, tudi mednarodno zelo uveljavljenih.

"Mnogi vrhunski ansambli in cikli - od Carmine Slovenice do Slowinda - so izgubili podporo, kar je nedoumljivo. Odvisni smo od dobre volje nekkih umetniških vodij, direktorjev, ki se odločijo, da bodo izpeljali projekt s sodobno glasbo, ali pa smo vezani na razpise ministrstva za kulturo. Programski vodja neke ustanove si zaželi denimo večer Vita Žuraja ali pa nek zavod, samozaposleni ali društvo dobi določena sredstva z ministrstva. To se mi zdi premalo, potrebovali bi sistem, ki bi podpiral to vrsto glasbe. Potrebovali bi platformo, festival, ansambel, cikel, ki bi bil sistematično podprt, tako kot so podprte knjižnice, muzeji, teatri, orkestri, zbori. Vse je pomembno."

Ljubše so mi odštekane lokacije, igrati na silno uglednih krajih je po svoje obremenjujoče

Na dolg rok se bo to najbrž poznalo, mnogi kvalitetni glasbeniki bodo odšli. Dunajski Klangforum in nemški Ensemble Modern sta izdatno podprta samo za izvajanje sodobne, nove glasbe. Zakaj se pri nas tako zatika prav s sodobno glasbo? Če bi imeli vzvode odločanja, kaj bi naredili?

"Vedno bodo glasbeniki odhajali v tujino in k nam prihajali od drugod. Tako je prav. A pomembno bi bilo, da bi pri nas imeli kvalitetni glasbeniki dovolj možnosti za normalno izražanje. Če bi imel vzvode, se ne bi želel primerjati s Klangforumom ali Ensemble Modern, ker imata toliko programskih sredstev, tako veliko publiko in vse utečeno. Klangforum večinoma igra na Dunaju, ki ima več potencialne publike kot celotna Slovenija. Ne vidim smisla angažirati se za profesionalni ansambel za sodobno glasbo. Če bi imel vzvode, bi zaposlil ljudi, ki bi bili umetniško, organizacijsko podkovani in sposobni delati pri dolgoročni strategiji. Angažiral bi domače skladatelje in interprete, da bi delali z mladimi na vseh možnih področjih, z elektroakustično, improvizirano, teatralno glasbo, z vsemi derivati sodobne glasbe, in igrali koncerte z različnimi sodobnimi programi. Zdaj pa vse leži na glasbenikih. Imamo seveda take glasbenike, ki to zmorejo, a so zelo redki. Eden takih je Matej Šarc, slowindovec, odlični oboist in odlični organizator s sijajnimi umetniškimi idejami. Bil je gonilna sila festivala Slowind. Ampak to je redkost, na katero država ne more računati. Pri nas se preveč zanašamo na etični pogon posameznikov. To ne gre. Klangforum ima za ansambelom zaposlenih glasbenikov tudi kopico zaposlenih v biroju, da vodijo to mašinerijo, reklame, marketing, urejajo note in da razmišljajo o novih projektih. Pri nas si tega sploh ne predstavljamo."

Bi bila rešitev v povezovanju institucij, denimo gledališč in glasbenih ustanov?

"To bi se mi zdelo najboljše, a v teatru redko slišim danes umetniško glasbo. Ljubljanska Drama na primer ima sijajne predstave, glasba v njih pa jim ne sledi. V njihovem glasbenem ciklu, Drami Akustiki, je v glavnem pop. Velik razkorak je torej med tem, kar delajo v teatru, in muziko, ki jo ob tem ponujajo. Neverjetno se mi zdi, da imamo med Prešernovi mi nagrajenci celo plejado klasičnih skladateljev, na Prešernovi in državnih proslavah pa režiserji umetniške

Luka Juhart. "Ljudje niso več sposobni razlikovati zrnja od plastike, kaj šele ločiti zrnja od plev. Sodobna glasba je čista eksotika." Foto: Igor NAPAST

glasbe praviloma ne vključijo. Kje je glasba nagrajencev za glasbo Nine Šenk, Larise Vrhunc, Urške Pompe, Uroša Rojka, Vita Žuraja, Vinka Globokarja, Lojzeta Lebiča, Milka Lazarja, Alda Kumra, Nenada Firšta, Pavleta Merkuja, Tomaža Sveteta, Iva Petriča ...? Te glasbe ne slišimo na naših proslavah."

Še hujši problem je v nenormalnem prodoru čedalje bolj banalne glasbe pa v tem, da profesorji glasbe ne hodijo na koncerte sodobne glasbe, da igrajo mnogi v narodnozabavnih bendih in da ta okus prenašajo na nove generacije. "Obisk koncertov sodobne glasbe odstotkovno ni slab glede na naše prebivalstvo. Problem s profesorji glasbe in njihovim obiskovanjem klasičnih koncertov pa je kompleksen. Zelo sem samokritičen in vedno znova spominjam svoje kolege, da če mi ne bomo podpirali te glasbe, kdo jo bo. To je eden od problemov, a največji je v tem, da je muzika res vedno bolj banalna in da splošni nivo poslušanja glasbe drastično pada. Vse se je najbrž začelo s komercialnimi mediji, ki so hoteli čim bolj popularizirati svoj medij. Večina glasbenih urednikov ni tako podkovana, kot so bili včasih. Potem so tu še internetni mediji, kjer nam glasbo ponujajo logaritmi s svojo populistično logiko. Vsak dan slišimo, če to želimo ali ne, res zanič glasbo. Nobena vrsta ni slaba, v vsaki lahko najdemo veliko kvalitetnega, a to, kar se največ vrti, so instant izvedbe vsebinsko praznih in zelo slabo izvedenih glasbenih idej, ki so velikokrat ponaredko oziroma derivat nečesa

znanega. Edino pomembno je, da izvajalec te 'glasbe' dobro izgleda. Ljudje pa niso več sposobni razlikovati zrnja od plastike, kaj šele ločiti zrnja od plev. Imamo splošno sliko, ki je precej slaba, redki spodbujajo dobro, kvalitetno izvedeno, avtorsko glasbo. Sodobna klasična glasba pa je čista eksotika. Ne moremo računati, da se bodo zanjo zanimale množice, če pa jim je že Val 202 prezahteven."

Ne moremo računati, da se bodo za sodobno glasbo zanimale množice, če pa jim je že Val 202 prezahteven

V utemeljitvi nagrade omenjajo ob izvajalskem tudi vaše skladateljsko delo, posebno skladbo Unleashed, ki ste jo zasnovali kot attacco k Rojkovi kompoziciji Vox. Pravite, da se nimate za skladatelja?

"Res je, dokler ne bom imel vsaj trideset skladb. Še vedno sem v prvi vrsti izvajalec in pedagog. Pravkar sem napisal kar veliko skladbo za godalni orkester in pripovedovalca. Kar vidim pri svojem opusu doslej, je, da so moje skladbe kar težke za izvajalce. Zahtevam veliko, zame je glasba vse, kar se zgodi na odru, kako se premaknejo, kdaj obrnejo note, kam pogledajo ... Če jim vse to zapoveš, se počutijo zelo ujete, čeprav jim ponudim veliko prostora za lastne ideje in jim ne napišem zahtevnega notnega teksta. V glasbi

iščem celoto. Unleashed je skladba, ki si jo izvajalca lahko prilagodi sebi, ima improvizacijske elemente. Meni osebno to zelo ustreza."

Harmonika ima bistveno več možnosti od kakšne oboe, hkrati pa je v naših krajih vendarle sinonim za narodnozabavno muziko ali še Piazolo morda.

"Oboe lahko v primerjavi s harmoniko res vidimo kot omejeno, a ima izjemen zvok, ki je eden najprepoznavnejših, kar je na drugi strani pri harmoniki velik problem. Na zvok inštrumenta se ne da vplivati tako kot pri pihalih ali godalih. Pri inštrumentih s tipkami je zelo težko vplivati na barvo igranja, lahko pa si na primer pri klavirju, kjer si zraven pri izvoru zvoka, veliko privoščiš s preparacijo, imaš neomejene možnosti razširitve inštrumenta. Harmonika pa mora biti hermetično zaprta, da tesni, da sploh dela. Večkrat sem jo že poskušal reparirati, a vse je bilo precej neuspešno. Harmonika nima tako neomejenih možnosti, kot se včasih misli. Vsi so presenečeni, kaj vse zmoremo zagrati nanjo, zato ker jo večinoma slišijo v zabavni glasbi. To je bilo zame včasih zelo obremenjujoče, zdaj pa to vidim kot neko priložnost, da vsakogar, ki si vzame čas in slučajno pride na moj koncert, presenetim in pokažem drugo plat inštrumenta. In potem me praviloma pridejo poslušati še večkrat."

Očitkov o elitizmu te glasbe ne sprejemate? Radi igrate, pravite, v nekonvencionalnih prostorih, čeprav ste doslej nastopali že v mnogih najprestižnejših - od Lincoln Centra do Elbphilharmonie.

"Najraje igram v prostorih, kjer se začutim s publiko. Lepo je igrati na velikih odrih, a mnogo ljubše so mi odštekane lokacije, manjši prostori. Zelo všeč mi je bila Alice Tully Hall v New Yorku, pa nova Pariška filharmonija mi je bolj ugajala kot Elbphilharmonie v Hamburgu. Posebni dvorani sta Musikverein in Concertgebouw, obe imata močan karakter. Royal Albert Hall se spominjam le po močnih kontra lučeh in velikem praznem prostoru pred sabo. Igrati na teh silnih mestih je po svoje obremenjujoče, ker so celi ceremoniali povezani s tem, vsi transferji, vsa logistika v zaodrju naredi nastope precej nesproščene. Čisto drugače je igrati na primer v kakšni dvoranici, v Španskih boricih recimo, kjer se tik pred koncertom in takoj po njem družiš z obiskovalci in je vse bolj organsko."

Boste sami kdaj v prihodnosti zasnovali kak sodobnoglasični cikel?

"V jeseni štartamo v Slovenskih Konjicah. V ateljeju lokalnega slikarja bomo organizirali fuzije različnih umetnosti. Glasba bo v ospredju, a družili jo bomo z literaturo, slikarstvom, kiparstvom. Oktobra bo prvi koncert, na njem bomo igrali Milko Lazar, Matjaž Drevenšek in jaz, na drugem koncertu bodo Kaja Draksler, Irena Tomažin in pesnica Anja Golob. Sledila bosta Drumartica in kipar iz našega okolja ter tako naprej. Z neko samosvojo idejo in vizijo bi želel, da damo Konjice na glasbeni zemljevid. Izjemne koncertne cikle imamo pri nas tudi v manjših krajih - pogledjmo Radovljico, Cerklno, Domžale, Rače. Kultura in umetnost morata biti kar se da široko dostopni, zato se mi zdijo vrhunska lokalna prizorišča še toliko bolj pomembna."

Luka Juhart: "Najraje igram v prostorih, kjer se začutim s publiko." Foto: Igor NAPAST